

UNIONENS HØJTSTÅENDE
REPRÆSENTANT FOR
UDENRIGSANLIGGENDER
OG SIKKERHEDSPOLITIK

Bruxelles, den 28.6.2023
JOIN(2023) 19 final

FÆLLES MEDDELELSE TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

**Nye perspektiver på sammenhængen mellem klima og sikkerhed:
Håndtering af klimaændringernes og miljøforringelsens indvirkning på fred, sikkerhed
og forsvar**

INDLEDNING

Klimaændringer og miljøforringelse udgør en stigende risiko for den internationale fred og sikkerhed. Ekstreme vejrforhold, stigende temperaturer og vandstand, ørkendannelse, vandknaphed, trusler mod biodiversiteten, miljøforurening og forurening og tab af levebrød truer menneskehedens sundhed og trivsel og kan skabe potentiale for større migrationsbevægelser og fordrivelse, pandemier, social uro, ustabilitet og usikkerhed. Af de 20 lande, der er mest sårbare og mindst forberedt på klimaændringer, var 12 i konflikt i 2020¹.

EU har stået i spidsen for håndteringen af klimaændringer som en trusselsmultiplikator siden 2008² og sine forbindelser til EU's krisestyring og europæiske forsvar siden 2020³. Behovet for at medtage virkningerne af miljøforringelser i debatten samt de nuværende realiteter og fremtidige prognoser for omfanget af klimaændringer og virkningerne af miljøforringelser i forbindelse med intensivering af den strategiske konkurrence og de komplekse sikkerhedstrusler kræver imidlertid nye perspektiver på sammenhængen mellem klima og sikkerhed. Udtrykket "*sammenhæng mellem klima og sikkerhed*", som anvendes i dette dokument, henviser til virkningerne af både klimaændringer og miljøforringelse, herunder tab af biodiversitet og forurening, på fred, sikkerhed og forsvar.

- Klimaændringer og miljøforringelse hænger uløseligt sammen og forværrer hinanden og påvirker allerede fødevarer sikkerheden, mindsker udbyttet af vigtige afgrøder såsom majs, ris og hvede og øger risikoen for samtidig høstfejl i større producentlande. Samtidig er ikkebæredygtig fødevarerproduktion også en drivkraft for miljøforringelse og vandknaphed. I 2050 anslås det, at mere end en milliard mennesker ikke vil have tilstrækkelig adgang til vand, at jordbundsforringelsen kan stige til 90 %, mens efterspørgslen efter fødevarer kan stige med 60 %⁴.
- Klima- og miljøbetinget ustabilitet og ressourceknaphed kan aktivt udnyttes af væbnede grupper og organiserede kriminelle netværk, korrupte eller autoritære regimer og af andre parter, herunder gennem miljøkriminalitet. Sidstnævnte er allerede blevet den fjerdestørste og voksende globale kriminalitetssektor, der yderligere fremskynder miljøkrisen, herunder gennem ikkebæredygtig udnyttelse af naturressourcer⁵.
- De Forenede Nationers Højkommissariat for Flygtninge (UNHCR) anslår, at et årligt gennemsnit på 21,5 millioner mennesker siden 2008 er blevet tvangsfordrevet som følge af vejrelaterede begivenheder såsom oversvømmelser og hedeølger. Disse tal forventes at

¹ Progress Report of the United Nations Climate Security Mechanism, maj 2021. Se også bilag 1.

² CLIMATE CHANGE AND INTERNATIONAL SECURITY — Dokument fra den højtstående repræsentant og Europa-Kommissionen til Det Europæiske Råd (S113/08, 14. marts 2008).

³ Navnlig gennem køreplanen for klimaændringer og forsvar (dok. 12741/20 af 9. november 2020) og konceptet for en integreret tilgang til klimaændringer og sikkerhed (dok. 12537/21 af 5. oktober 2021). I den fælles statusrapport gøres der rede for de fremskridt, der er gjort med gennemførelsen (dok. WK 15770/2022 INIT, 16. november 2022).

⁴ Se: SIPRI, [Environment of Risk: Security in a New Era of Risk \(2022\)](#) og [Groundswell Report from the World Bank \(2021\)](#).

⁵ Se: Eurojust: [Report on Eurojust's Casework on Environmental Crime \(2021\)](#).

stige i de kommende årtier⁶, hvilket vil forværre de demografiske ændringer og lægge pres på byer og byområder, hvor efterspørgslen efter boliger, fødevarer, energi og beskæftigelse kan stige og dermed bidrage til at øge de sociale konsekvenser af klimaændringerne. Derudover kan naturkatastrofer eller ekstreme vejrforhold også forårsage fysiske skader på kritisk infrastruktur og dermed forstyrre adgangen til og strømmen af væsentlige tjenester og beredskabstjenester. Desuden er sårbare befolkningsgrupper i nød i fare for at blive mål for smuglere og andre organiserede kriminelle organisationer, mens væbnede grupper kan udnytte en øget sårbarhed, når de rekrutterer børnesoldater og kombattanter.

- Klimaændringer og miljøforringelse har en negativ indvirkning på sundheden på flere måder⁷. De undergraver også mange af de sociale determinanter for et godt helbred, såsom eksistensgrundlag, adgang til sundhedspleje og social støtte. Disse virkninger kan føre til ustabilitet og true sikkerheden.
- Klimaændringer er den mest omfattende trussel mod de arktiske regioner med en temperatur, der stiger tre til fire gange hurtigere end det globale gennemsnit. Den eksterne interesse for ressourcer i arktiske områder er stigende med mangesidede sociale, miljømæssige og økonomiske konsekvenser. Når isen smelter i Det Arktiske Hav, åbner det også potentielle skibsruter og adgang til naturressourcer, hvilket kan føre til øgede sikkerhedsmæssige spændinger i regionen⁸. Klimaændringerne har en voksende geopolitisk indvirkning på det globale maritime område, både rundt om i Europa (f.eks. i Østersøen og Sortehavet) og i den indopacifiske region.
- Klimaændringernes negative indvirkning på havet omfatter en ændring i sammensætningen og fordelingen af fiskebestande, som kan destabilisere fiskeriaftaler og øge risikoen for internationale tvister. Stigningen i havniveauet udgør også en sikkerhedsrisiko på grund af omfanget af potentielle fordrivelser og migration af mennesker⁹, samtidig med at den også vil påvirke målingen af søgrænser, der bestemmer forskellige økonomiske rettigheder, hvilket igen kan skabe ustabilitet og konflikter.
- Ressourcer og teknologier, der er afgørende for energiomstillingen og udfasningen af fossile brændstoffer, er blevet genstand for stigende strategisk konkurrence, som er blevet yderligere fremskyndet siden Ruslands uprovokerede og uberettigede militære aggression mod Ukraine.

⁶ Instituttet for økonomi og fred (IEP) anslår, at 1,2 mia. mennesker kan fordrives på verdensplan inden 2050 på grund af klimaændringer og naturkatastrofer.

⁷ Herunder som følge af dødsfald og sygdom som følge af ekstreme vejrforhold, hyppigere vektor-, fødevarer- og vandbårne og zoonotiske sygdomme og fremkomsten af virus som følge af smeltning af permafrost.

⁸ Fælles meddelelse om et stærkere EU-engagement for et fredeligt, bæredygtigt og fremgangsrigt Arktis (JOIN(2021) 27 final af 13.10.2021).

⁹ IPCC, 2019: IPCC Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate: Vandstanden i havene vil fortsat stige med ca. 0,3 meter i 2050 og med 2 meter frem til 2100 i henhold til scenariet med meget høje drivhusgasemissioner — der indebærer risiko for tvangsfordrivelse af mennesker — op til 340 mio. mennesker i 2050 og 630 mio. mennesker frem til 2100.

- Medlemsstaternes sikkerheds- og forsvarsstyrker står over for et skiftende og stadig mere udfordrende sikkerhedsmiljø i og uden for Europa, herunder mere alvorlige klimatiske operationelle forhold. Samtidig er de nødt til at reducere deres drivhusgasemissioner og afhængighed af fossile brændstoffer, uden at det påvirker deres operationelle effektivitet.

Omstillingen til grøn energi er den eneste måde, hvorpå vi samtidig kan sikre bæredygtig, sikker og prismæssigt overkommelig energi i hele verden. Hvis omstillingen skal lykkes, skal den være socialt retfærdig og rimelig, så ingen lades i stikken. Det betyder ikke kun udfasning af fossile brændstoffer og forældede praksisser, men indfasning af grøn energi, innovativ teknologi, bedre markeder og cirkulær økonomi. Det kræver, at der allerede nu tages hånd om de potentielle risici og afhængighedsforhold.

Det er derfor yderst vigtigt fortsat at investere i både tilpasning til og modvirkning af klimaændringer og i beskyttelse og genopretning af miljøet. Selv om der gøres meget for at fremme den grønne omstilling og håndtere dens udfordringer, er der ikke desto mindre en øget risiko for ustabilitet, usikkerhed og endda konflikt. Vi bør forberede os på de øgede afsmittende virkninger på Den Europæiske Union. Dette kan opstå som følge af øget efterspørgsel efter bistand, afbrydelse af forsyningskæder eller med mennesker, der flygter fra ubeboelige områder, eller alvorlige ugunstige forhold hjemme, med potentiale for intern fordrivelse og øget irregulær migration, men også gennem organiseret kriminalitet, terrororganisationer og spredning af våben.

De sikkerheds- og forsvarsmæssige konsekvenser af klimaændringer og miljøforringelse er således blevet mere presserende, udfordrende og mangesidede. Dette fremhæves også konsekvent af Det Mellemsstatslige Panel om Klimaændringer (IPCC)¹⁰ og flere andre rapporter og undersøgelser. Partnerorganisationer såsom De Forenede Nationer og NATO og bilaterale partnere integrerer disse risici i deres politiske planlægning. Som afspejlet i Rådets konklusioner fra marts 2023 om klima- og energidiplomati¹¹ er EU nødt til bedre at integrere sammenhængen mellem klima, fred og sikkerhed i EU's eksterne politik, herunder den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP) og internationalt samarbejde og internationale partnerskaber. Medlemsstaternes rolle er afgørende for at fremme dette arbejde.

Det er afgørende at definere og gennemføre disse nye perspektiver på sammenhængen mellem klima og sikkerhed i overensstemmelse med de mål, der er fastsat i den eksterne dimension af den europæiske grønne pagt¹² og det strategiske kompas om sikkerhed og forsvar¹³. Det er afgørende at skabe en bedre forbindelse mellem de forskellige politikområder og sikre, at foranstaltninger udadtil, politikker og kapaciteter er egnede til fremtiden. EU er nødt til at vedtage en mere proaktiv og omfattende reaktion på de mangesidede udfordringer. Da der er

¹⁰ IPCC Sixth Assessment Report, august 2021.

¹¹ Dok. 7248/23, 9. marts 2023.

¹² Dok. COM(2019) 640, 11. december 2019.

¹³ https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf.

tale om globale udfordringer, vil EU søge yderligere tæt samarbejde med sine internationale partnere og interessenter for at fremme multilaterale løsninger.

I denne fælles meddelelse fastlægges en styrket ramme med konkrete foranstaltninger i overensstemmelse med EU's integrerede tilgang til eksterne konflikter og kriser¹⁴ med henblik på at:

- styrke klima- og miljøbaseret planlægning, beslutningstagning og gennemførelse gennem bedre evidensbaseret analyse og fremsyn
- operationalisere sammenhængen mellem klima og sikkerhed i EU's optræden udadtil fra politik til gennemførelse
- styrke klimatilpasnings- og afbødningsforanstaltninger med henblik på udvikling af medlemsstaternes civile og militære kapaciteter og tilhørende infrastruktur og
- styrke internationale partnerskaber og EU's arbejde i multilaterale fora i overensstemmelse med EU's bredere multilaterale klimaændrings- og miljødagsorden.

1. Evidensbaseret analyse og fremsyn som en katalysator for handling: støtte til klima- og miljøorienteret planlægning, beslutningstagning og gennemførelse

EU's reaktion på de sikkerhedsmæssige konsekvenser af klimaændringer og miljøforringelse vil fortsat bygge på evidensbaserede politikker og tiltag, herunder nye oplysninger og udvikling af indsigt, hvilket understreger betydningen af pålidelige og tilgængelige analyser for alle involverede parter.

1.1.Data og analyser af klima- og miljørelaterede sikkerhedsrisici

EU's datainitiativer og analytiske rammer omfatter allerede en række klima- og miljøfaktorer. Metoderne til **tidlig varsling og konfliktanalyse** omfatter f.eks. fokus på klima, miljø og naturressourcer, hvilket, hvor det er relevant, fører til anbefalinger til forebyggende foranstaltninger og til konfliktfølsom programmering og eksterne foranstaltninger. Dette vil blive yderligere styrket i fremtidige analyser.

Desuden er en forbedring af **formidlingen af og adgangen til fælles, delte analyser** en afgørende faktor for at sikre, at den kan udnyttes og integreres fuldt ud. Det er en del af disse bestræbelser at øge bevidstheden om klima- og miljørisici generelt og om analyseprodukterne.

For at øge tilgængeligheden af EU-data og -analyser til alle relevante planlægnings- og gennemførelsesprocesser vil EU-Satellitcentret (Satcen) undersøge udviklingen af et integreret videncenter. **Det klima- og miljø sikkerhedsdata- og -analysecenter**, der skal oprettes i Satcen, vil bygge på eksisterende erfaringer og initiativer og udgøre en ressource for klimarelaterede sikkerhedsrisikovurderinger. Kommissionen vil også fortsat forbedre adgangen til data og analyser, der er relevante for klimaændringer, miljøforringelse og deres indvirkning på sikkerhed og forsvar, gennem **eksisterende platforme såsom portalen "Science for Peace"**¹⁵.

For at lette inddragelsen af sammenhængen mellem klima og sikkerhed i drøftelserne og beslutningstagningen på politisk og strategisk plan vil Kommissionens tjenestegrene og EU-Udenrigstjenesten begynde at gennemføre en årlig **omfattende tendensanalyse**, der bl.a. omfatter klimaændringernes og miljøforringelsens indvirkning på konflikter, fordrivelse og migrationsbevægelser og konkurrence om naturressourcer. **Klima- og miljø sikkerhedsdata- og -analysecentret** vil indgå i tendensanalysen, og der vil blive sikret et tæt samarbejde med forskellige tjenester såsom Katastrofeberedskabskoordinationscentret og brugen af Copernicus, EU's jordobservationsprogram.

Det **globale konfliktrisikoindeks**¹⁶, der er udviklet af JRC som et kvantitativt input til EU's metoder til tidlig varsling og konfliktanalyse, vil blive udvidet til at omfatte mere end tørke for f.eks. at vurdere virkningerne af øget migration og fordrivelse, undersøge de indirekte virkninger af klimaændringer og miljøforringelse, f.eks. på råvarepriser såsom fødevarer-, gas-

¹⁵ <https://science4peace.jrc.ec.europa.eu/>.

¹⁶ <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/initiatives-services/global-conflict-risk-index#documents/1059/list>.

og oliepriser, og undersøge de geopolitiske og sikkerhedsmæssige konsekvenser af den aftagende afhængighed af fossile brændstoffer.

Desuden vil der blive udviklet en dynamisk, **kortsigtet og subnational konfliktrisikomodel**, hvor der lægges særlig vægt på miljø- og klimarelaterede variabler, for at forbedre EU's kapacitet til tidlig varsling og foregribelse.

Yderligere eksempler på EU-initiativer vedrørende data og analyser af klima- og miljørelaterede risici:

- **Copernicus' beredskabsstyringstjeneste** støtter kapacitet til tidlig varsling med komponenter, der dækker tørke¹⁷, naturbrande og oversvømmelsesrisici¹⁸, og **Copernicus' landovervågningstjeneste**¹⁹ leverer geospatiale oplysninger om arealdække og ændringer heraf, arealanvendelse, vegetationstilstand, vandcyklus og jordens overfladeenergivariables²⁰.
- **INFORM**, et multiinteressentforum for analyser i forbindelse med humanitære kriser og katastrofer. **INFORM Climate Change**²¹ (offentliggjort i november 2022) indeholder kvantitative skøn over klimaændringernes indvirkning på den fremtidige risiko for humanitære kriser.
- **Det Europæiske Havobservations- og Datanetværk (EMODnet)**²² består af mere end 120 organisationer, der samarbejder om at observere havet og behandle dataene i overensstemmelse med internationale standarder for at levere interoperable datalag og dataprodukter.
- **Destination Earth-initiativet**²³, der har til formål at udvikle en meget nøjagtig digital model for jorden på globalt plan, forventes at udarbejde prognoser og simuleringer af naturfænomener og ekstreme fænomener.

Et tæt samarbejde med medlemsstaterne, partnerlandene, herunder deres systemer for tidlig varsling og lokale videncentre, og internationale organisationer vil føre til større forståelse af sammenhængen mellem klima og sikkerhed.²⁴ EU fremmer også udviklingen af analytisk kapacitet i andre regioner med henblik på at forudsige og hurtigt imødegå nye risici i forbindelse med klimaændringer og miljøforringelse. Som medlem af den mellemstatslige gruppe om jordobservationer støtter EU f.eks. **globale initiativer til evidensbaseret beslutningstagning** vedrørende klimaændringer og miljøforringelse og gennem det globale

¹⁷ <https://edo.jrc.ec.europa.eu/edov2/php/index.php?id=1000>.

¹⁸ <https://www.efas.eu/en>.

¹⁹ <https://land.copernicus.eu/>.

²⁰ Copernicus' sikkerhedstjenester beskæftiger sig desuden med klimasikkerhed med nye geospatiale produkter, og Copernicus' klimaændringstjeneste leverer oplysninger og værktøjer, der gør det muligt at modvirke og tilpasse sig klimaændringer.

²¹ <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/inform-index/INFORM-Climate-Change/Methodology>.

²² <https://emodnet.ec.europa.eu/en>.

²³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/destination-earth>.

²⁴ Datadialoger, der planlægges på årsbasis i regionale sammenhænge inden for rammerne af partnerskabet mellem EU og UNEP om klima, miljø og sikkerhed, er et godt eksempel på et sådant samarbejde.

netværk til bekæmpelse af fødevarekriser, **evidensbaseret analyse af den globale fødevarerikkerhed**.

1.2.Indsamling og analyse af forsvarsdata

Det Europæiske Forsvarsagentur (EDA) har allerede engageret medlemsstaterne i at indsamle data om deres væbnede styrkers energiforbrug og drivhusgasemissioner²⁵ og arbejder nu på at etablere en struktureret metode, **Defence Energy Suite**, til indsamling og overvågning af medlemsstaternes forsvarsenergidata. Sammen med Kommissionen gennemfører EDA også undersøgelser og forskning i forsvarsenergiinfrastrukturens modstandsdygtighed²⁶. En sådan dataindsamling og -analyse er nødvendig for at forbedre klimabaseret forsvarsplanlægning og investeringsbeslutninger i medlemsstaterne.

1.3.Mobilisering af forskning og innovation

Til både sikkerheds- og forsvarsformål er forskning og undersøgelser af klima- og miljørisici afgørende for at præge og vejlede politikudvikling, -planlægning og -gennemførelse.

Forskningsprojekter om sammenhængen mellem klima og sikkerhed

EU's rammeprogrammer for forskning og innovation, såsom **Horisont 2020** (2014-2020) og det nuværende **Horisont Europa** (2021-2027), spiller en vigtig rolle med hensyn til at bygge bro over videnskloften om klimaændringer og miljøforringelse som grundlag for at udvikle effektive politiske løsninger, der er forankret i den bedste tilgængelige videnskabelige dokumentation²⁷. Samlet set er 35 % af Horisont Europa øremærket til at finansiere klimarelaterede aktiviteter²⁸. Desuden er 7,5 % af Horisont Europa i 2024-25 og 10 % fra 2026 og fremefter øremærket til at finansiere biodiversitetsrelaterede aktiviteter²⁹. Andre eksempler på relevante forskningsundersøgelser omfatter EDA's og JRC's fælles forskningsundersøgelse,

²⁵ [Indsæt henvisning til EDA's forsvarsenergidata].

²⁶ Tavares da Costa, R., Krausmann, E., Hadjisavvas, C., Impacts of climate change on defence-related critical energy infrastructure, 2023, doi:10.2760/03454.

²⁷ [EU-missioner i Horisont Europa](#)

²⁸ Eksempler på EU-finansierede projekter, der er yderst relevante for sammenhængen mellem klima og sikkerhed, omfatter: [HABITABLE](#) (Linking Climate Change, Habitability and Social Tipping Points: Scenarios for Climate Migration), [CASCADES](#) (CAScading Climate risks: towards ADaptive and resilient European Societies), [RECEIPT](#) (REmote Climate Effects and their Impact on European sustainability, Policy and Trade), [CoCliCo](#) (Coastal Climate Core Service), [CLIMAAX](#) (CLIMAted risk and vulnerability Assessment framework and toolboX), [ESPRESSO](#) (Enhancing Synergies for disaster PRevention in the EurOpean Union), [CaseXtreme](#) (ChAnge in the Statistics of EXTremes Events in climate), [MIRACA](#) (Multi-hazard Infrastructure Risk Assessment for Climate Adaptation), [ARCOS](#) (Artic Observatory for Copernicus SEA Security Service), [CENTAUR](#) (Copernicus Enhanced Tools for Anticipative Response to Climate Change in the Emergency and Security Domain), [EGSIEM](#) (European Gravity Service for Improved Emergency Management), [GPP](#) (GEOSS Platform Plus), [PLACARD](#) (PLAatform for Climate Adaptation and Risk reduction), [AD4GD](#) (All Data 4 Green Deal) [BIOSEC](#) (Biodiversity and Security: understanding environmental crime, illegal wildlife trade and threat finance) og [ConFooBio](#) (Resolving conflicts between food security and biodiversity conservation under uncertainty).

²⁹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-6-food-bioeconomy-natural-resources-agriculture-and-environment_en.

der vurderer klimaændringernes indvirkning på forsvarsrelateret kritisk energiinfrastruktur og militær kapacitet.

Nøgleaktioner på EU-plan:

- EU-Satellitcentret vil sammen med alle relevante aktører og initiativer undersøge muligheden for at oprette et klima- og miljø sikkerhedsdata- og -analysecenter inden for sine faciliteter med henblik på at øge adgangen til og tilgængeligheden af data og analyser om klima og sikkerhed.
- De relevante tjenestegrene i Kommissionen og EU-Udenrigstjenesten vil udarbejde en årlig analyse af klima- og sikkerhedstendenser til støtte for drøftelser og beslutningstagning på politisk og strategisk plan.
- Kommissionen vil videreudvikle inddragelsen af relevante og evidensbaserede miljø- og klimarelaterede indikatorer i det globale konfliktrisikoindeks for bedre at kunne danne grundlag for udvælgelsen af prioriteter for konfliktforebyggelse.
- De relevante tjenestegrene i Kommissionen vil i samråd med EU-Udenrigstjenesten udvikle en dynamisk, kortsigtet og subnational konfliktrisikomodel, som vil omfatte øget hensyntagen til miljø- og klimarelaterede variabler for at forbedre EU's kapacitet til tidlig varsling og foregribelse.

2. Operationalisering af sammenhængen mellem klima og sikkerhed i EU's optræden udadtil

Sammenhængen mellem klima og sikkerhed skal gøres operationel på en sammenhængende måde i al EU's optræden udadtil, lige fra politikudformning og beslutningstagning til gennemførelse. De forskellige EU-initiativer, der spænder fra klimatiltag og tilpasning til konfliktforebyggelse, krisestyring og humanitær indsats, er mest effektive, når synergier og komplementaritet maksimeres i overensstemmelse med **EU's integrerede tilgang**. Målet er også at optimere EU's og medlemsstaternes ressourcer, herunder ved at fremme Team Europe-indsatsen³⁰.

I overensstemmelse med NDICI-forordningen om et globalt Europa³¹, som kræver en konfliktanalyse for lande og regioner i krisesituationer, efter kriser eller skrøbelige og sårbare situationer, vil de relevante tjenestegrene i Kommissionen og EU-Udenrigstjenesten, herunder EU-delegationerne, styrke **analysen af sammenhængen mellem klima og miljø, fred og**

³⁰ Team Europe består af Den Europæiske Union, dens medlemsstater, Den Europæiske Investeringsbank (EIB) og Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling (EBRD).

³¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/947 af 9. juni 2021 om oprettelse af instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde — et globalt Europa.

sikkerhed, navnlig i geografiske områder, der er sårbare over for disse virkninger, f.eks. på regionalt plan, Sahel eller Afrikas Horn eller små udviklingsøstater (SIDS). Denne analyse vil bidrage til udformningen af tilgange i disse situationer og **danne grundlag for** den fremtidige programmering, hvor det er relevant. Dette vil være en del af retningslinjerne for EU-delegationerne i forbindelse med midtvejsevalueringen af NDICI — et globalt Europa.

I erkendelse af klimaændringernes og miljøforringelsens differentierede indvirkning på kvinder, børn og sårbare grupper er anvendelsen af en menneskerettighedsbaseret tilgang og integration af et kønsperspektiv og en børne- og ungdomsdimension afgørende for operationaliseringen af sammenhængen mellem klima og sikkerhed. Dette går hånd i hånd med støtte til kontekstuelle tilgange, lokalt ejerskab og princippet om "ikke at gøre nogen skade".

2.1. Investeringer i klima og miljø som investeringer i fred og sikkerhed

Som global leder inden for bekæmpelse af klimaændringer, forurening og tab af biodiversitet står EU i spidsen for den kollektive indsats for at øge klima- og biodiversitetsfinansieringen. Dette giver sig udslag i at opbygge modstandsdygtighed i lavindkomstlande og sårbare lande og samfund, herunder fødevarerikkerhed, og samtidig fremme langsigtede bæredygtige tilgange til forvaltning af vigtige naturressourcer. Ved at udvikle alternative indkomstmuligheder og støtte god regeringsførelse på en kønsorienteret måde bidrager disse bestræbelser også til konfliktforebyggelse og fred.

Instrumentet for naboskab, udviklingsamarbejde og internationalt samarbejde — et globalt Europa (NDICI — et globalt Europa) spiller en central rolle i denne henseende. Det omfatter et udgiftsmål på 30 % for klimaindsatsen med fokus på foranstaltninger til modvirkning af og tilpasning til klimaændringer, forhøjet med yderligere 4 mia. EUR som bebudet af Kommissionens formand Ursula von der Leyen i september 2021. Det vil også bidrage til EU's mål om at nå et udgiftsmål for biodiversitet på 7,5 % i 2024 og 10 % i 2026 og 2027. Formanden bebudede også en fordobling af Kommissionens internationale finansiering til biodiversitet, navnlig for de mest sårbare lande, til 7 mia. EUR for perioden 2021-2027.

Disse midler tager fat på nogle af forbindelserne mellem klimaændringer, miljøforringelse og usikkerhed, samtidig med at de indirekte bidrager til at håndtere fordrivelse af klimaændringer og migration. På samme måde finansierer EU gennem NDICI — et globalt Europa og budgettet for humanitær bistand også foranstaltninger, der bidrager til at styrke katastroferisikoreduktion, beredskab og foregribende foranstaltninger. Dette bidrager positivt til sammenhængen mellem klima og sikkerhed ved at opbygge modstandsdygtighed. Efterhånden som viden om og erfaring med denne sammenhæng vokser, bør EU og dets medlemsstater planlægge engagementerne i overensstemmelse hermed gennem Team Europe-tilgangen.

Global Gateway-strategien, EU's positive tilbud til partnere om at tackle de mest presserende globale udfordringer, vil bidrage til EU's indsats for fred og stabilitet. Den vil fremme projekter, der støtter partnerlandenes bestræbelser på at fortsætte den grønne og den digitale omstilling og menneskelig udvikling og samtidig mindske den globale investeringskløft.

Som led i EU-Afrika-Global Gateway-investeringspakken blev Team Europe-initiativet om tilpasning til og modstandsdygtighed over for klimaændringer i Afrika f.eks. indført for at styrke de mest sårbare befolkningsgruppers modstandsdygtighed over for klima- og naturkatastrofer ved at samle programmer fra EU og EU's medlemsstater på mere end 1 mia. EUR. I Centralasien bidrager Team Europe-initiativet om vand, energi og klimaændringer til bæredygtig forvaltning af vand- og energiresourcer, samtidig med at der tages fat på miljømæssige udfordringer og tackles klimaændringer med et indledende bidrag på 700 mio. EUR fra Team Europe. I Latinamerika behandles aspekter vedrørende klimaændringer og skovrydning gennem Team Europe-initiativer i Amazonområdet, herunder et Team Europe-initiativ om tropiske skove i Brasilien med et vejledende beløb på 430 mio. EUR.

Der bør lægges særlig vægt på modstandsdygtighed på lokalt plan og modstandsdygtighed i byer og byområder, da de ofte er omdrejningspunktet for migration og fordrivelse. Dette er særlig vigtigt, når det drejer sig om at tilbyde modstandsdygtige, kulstoffattige, økonomisk overkommelige og tilgængelige boliger, navnlig for dem, der befinder sig i de mest sårbare situationer, i usikre boliger, hvoraf mange er kvinder eller børn. Selv om EU-finansierede foranstaltninger med henblik herpå er i gang, vil EU undersøge, hvordan man kan gå endnu tættere sammen med den globale borgmesterpagt for klima og energi, som bidrager til globale kampagner på dette område.

Desuden kan **økonomiske planer og investeringsplaner**, der er udarbejdet sammen med EU-partnere for Vestbalkan og de østlige og sydlige nabolande, bidrage til at skabe eller opretholde stabilitet ved at øge modstandsdygtigheden over for virkningerne af klimaændringer og miljøforringelse og tackle nogle af de grundlæggende årsager til migration og fordrivelse.

2.2.Håndtering af sammenhængen mellem klima og sikkerhed i konflikt- og krisesituationer

EU skal gøre yderligere fremskridt med hensyn til at tackle forbindelserne gennem hele konfliktskyklussen mellem klima- og miljøkrisen, fred og sikkerhed i overensstemmelse med EU's integrerede tilgang. Denne udfordring er dobbelt: klima- og miljørelaterede politikker og praksisser bør betragtes som stadig mere konfliktfølsomme, og samtidig bør klima- og miljøhensyn fortsat integreres i EU's fredsopbygning, stabilisering, krisestyring og postkonfliktgenopretning.

2.2.1. Fredsopbygning og -stabilisering

Manglende forvaltning af naturressourcer kan forværre de eksisterende spændinger i og mellem landene. Dette behandles navnlig gennem EU's fredsopbyggende initiativer i skrøbelige situationer og regioner. EU's **stabiliseringsforanstaltninger**³² kan f.eks. bidrage til at afbøde visse klima- og miljørelaterede sikkerhedsrisici ved at imødekomme behovene hos internt fordrevne personer, navnlig kvinder og piger, og personer med handicap, som ofte påvirkes uforholdsmæssigt hårdt af klima- og miljøaspekter, og deres værtssamfund. Derfor vil

³² Se EU's stabiliseringskoncept, dok. WK 13776/2022 INIT, 12. oktober 2022.

fremtidige EU-stabiliseringsvurderinger inddrage klima- og miljøhensyn i deres indsatsmuligheder i en inklusiv, køns- og konfliktfølsom tilgang.

Adgang til naturressourcer og andre miljøspørgsmål kan også give nye muligheder for samarbejde og forsoning, f.eks. gennem inklusive forvaltningsstrukturer, og kan fungere som indgangssteder for **mægling og dialog**³³. Grænseoverskridende samarbejde om vand³⁴ kan f.eks. fungere som drivkraft for konfliktforebyggelse og fredsopbygning. EU vil fortsat investere i uddannelse af en pulje af mæglere og samtidig sigte mod at støtte kapacitetsudvikling af lokale mæglere med henblik på at engagere sig i freds- og sikkerhedsmæssige virkninger af klimaændringer og miljømæssige udfordringer.

2.2.2. *Humanitær indsats, katastrofeberedskab og -indsats*

Klima- og miljøhensyn integreres i stigende grad i alle **humanitære interventioner** i erkendelse af, hvordan konflikter, klimaændringer og miljøforringelse forværrer de humanitære behov og sårbarheder³⁵.

EU's humanitære bistand og EU-civilbeskyttelsesmekanismen står i spidsen for EU's reaktion på ekstreme vejrforhold og deres humanitære konsekvenser³⁶. Gennem budgetposten for katastrofeberedskab (78 mio. EUR) støtter EU målrettede beredskabsindsatser, herunder foregribende foranstaltninger, der skal forberede sig på og afbøde akutte humanitære virkninger, inden de gennemføres fuldt ud. EU er også fast besluttet på at reducere de EU-finansierede humanitære operationers miljøaftryk og støtter og tilskynder sine partnere til at gøre en indsats i denne henseende, navnlig i forbindelse med mere bæredygtige forsyningskæder.

Som følge af hyppigere og mere alvorlige vejrforhold vil medlemsstaternes sikkerheds- og forsvarskapaciteter sandsynligvis oftere blive opfordret til at støtte katastrof håndtering og humanitære hjælpeindsatser, både inden for EU og uden for EU's ydre grænser. En yderligere styrkelse af den **civil-militære koordinering og beredskabet** på EU-plan og nationalt plan i overensstemmelse med rammen for anvendelse af EU's militære aktiver til støtte for humanitær bistand og katastrofehjælp³⁷ er afgørende for at sikre en rettidig og effektiv reaktion, der er

³³ Som anerkendt i konceptet og i Rådets efterfølgende konklusioner om EU's fredsmægling (7. december 2020) og i EU-Udenrigstjenestens retningslinjer for fredsmægling.

³⁴ EU lancerede Team Europe-initiativet om grænseoverskridende vandforvaltning i Afrika på FN's vandkonference i marts 2023.

³⁵ EU's humanitære bistand og EU-civilbeskyttelsesmekanismen står i spidsen for EU's reaktion på ekstreme vejrforhold og deres humanitære konsekvenser. En del af EU's humanitære budget (1,7 mia. EUR for 2023) er afsat til at imødekomme de humanitære behov, der opstår som følge af klimaskabte katastrofer, hvis hyppighed, varighed og omfang stiger som følge af klimaændringerne.

³⁶ En del af EU's humanitære budget (1,7 mia. EUR for 2023) er afsat til at imødekomme de humanitære behov, der opstår som følge af klimaskabte katastrofer, hvis hyppighed, varighed og omfang stiger som følge af klimaændringerne. Den europæiske humanitære beredskapskapacitet blev oprettet i 2022 for at støtte EU's reaktion på kriser, herunder klimaskabte katastrofer.

³⁷ Som skitseret i [EU Concept on Effective CIVMIL Coordination in Support of Humanitarian Assistance and Disaster Relief](#).

forenelig med den principbaserede tilgang til EU's humanitære bistand, og kræver yderligere fremskyndelse.

2.2.3. Krisestyring

EU's 13 civile og ni militære missioner og operationer under **EU's fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP)** deployeres ofte i lande, der er særligt sårbare over for klima- og miljørelaterede sikkerhedsrisici. EU vil gradvist integrere og behandle klima- og miljøaspekter i planlægningen, gennemførelsen og revisionen af deres mandater. I det strategiske kompas fastsættes det mål, at alle militære og civile missioner og operationer skal have **en miljørådgiver** og rapportere om deres **miljøaftryk** senest i 2025. I den **civile FSFP-aftale**³⁸ forpligtede medlemsstaterne sig til at integrere indsatsen i de eksterne missioners aktiviteter for at tackle sikkerhedsudfordringer i forbindelse med klimaændringer og miljøforringelse og -udnyttelse.

For at sætte FSFP-missionerne og -operationerne i stand til effektivt at opfylde disse klimarelaterede mål er det nødvendigt at udvikle og gennemføre en række foranstaltninger sammen med medlemsstaterne. En sådan ny **FSFP-klimapakke** vil skabe et sammenhængende grundlag for forskellige indbyrdes forbundne aktiviteter og sikre, at ressourcerne anvendes så effektivt som muligt.

- Forskellige **profiler for miljørådgivere** skal identificeres og afspejles i uddannelses- og rekrutteringsbehovene³⁹ under hensyntagen til omfanget af FSFP-missioner og -operationer⁴⁰ og den mulige fremtidige udvikling.
- Beslutningsprocessen vedrørende FSFP-mandater bør tage hensyn til de **nye årlige analyser af klima-, miljø- og sikkerhedstendenser**⁴¹ og andre analytiske kilder til planlægning og regelmæssig revision af missionsmandater og samtidig fremme integrationen af indhøstede erfaringer i de forskellige arbejdsområder. Erfaringerne fra vores partnere, der opererer i samme område, navnlig FN⁴², bør overvejes, også med henblik på at identificere mulige områder for tættere samarbejde.
- Der vil blive indført en **rapporteringsmekanisme** for **miljøaftrykket** i alle missioner og operationer, der bygger på erfaringerne fra pilotprojekter, samtidig med at der sikres synergier og udveksling af bedste praksis om disse spørgsmål med andre områder af EU's optræden udadtil, såsom humanitære forpligtelser. Der bør også etableres en passende

³⁸ ST 9588 2023 INIT, 22. maj 2023.

³⁹ Se også link til EU's uddannelsesplatform for klima og sikkerhed, der er beskrevet som en ny foranstaltning i kapitel 3 i denne fælles meddelelse.

⁴⁰ FSFP's mandater omfatter konfliktforebyggelse og fredsbevarelse, krisestyring, fælles nedrustningsoperationer og militære rådgivnings- og bistandsopgaver samt humanitære opgaver og opgaver i forbindelse med redning og stabilisering efter konflikter.

⁴¹ Jf. kapitel 1 i denne fælles meddelelse.

⁴² For eksempel undersøger De Forenede Nationers bistandsmission i Somalia (UNSOM) i øjeblikket beskyttelse af vandressourcer gennem fredsbevarende styrker for at sikre adgang til nødforsyning og bæredygtige vandforsyninger og undgå, at terrororganisationen Al-Shabaab opnår kontrol.

forbindelse til den europæiske fredsfacilitet med henblik på at optimere klima- og miljøpræstationerne⁴³.

Endelig kan det også være relevant at overveje integrationen af klima- og miljøfaktorer i de scenarier, der støtter operationaliseringen af **EU's kapacitet til hurtig deployering**.

2.2.4. *Væbnede konflikters indvirkning på miljøet og genopbygning efter konflikter*

Væbnede konflikters indvirkning på miljøet er et vigtigt element, der skal tackles inden for sammenhængen mellem klima og sikkerhed. Selv om den humanitære folkeret indeholder bestemmelser om beskyttelse af det naturlige miljø i væbnede konflikter, er krænkelse af den humanitære folkeret udbredte og forårsager omfattende og langsigtede skader. I postkonfliktsituationer er vand-, jord- og landforurening fra eksplosive efterladenskaber særlig udbredt, lige fra ødelæggelse af økosystemer til forurening og affaldshåndtering som følge af bombninger, landminer og olie- og gasudsving. Ud over igangværende EU-initiativer vedrørende miljøbeskyttelse, forurening og affaldshåndtering i denne forbindelse, herunder fremme af overholdelsen af den humanitære folkeret, vil der blive overvejet supplerende målrettede foranstaltninger vedrørende miljøvurderinger efter konflikter, herunder i forbindelse med Incubation Forum for Circular Economy in European Defence.

Eksempler på EU's indsats på klima- og sikkerhedsområdet i forskellige politiske dimensioner:

- **Fordrivelse og migration:** EU tager fat på fordrivelse og migration i forbindelse med katastrofer, klimaændringer og miljøforringelse, navnlig gennem humanitære foranstaltninger, udviklings- og fredsforanstaltninger⁴⁴. EU iværksætter også en **ny global EU-aktion (8 mio. EUR) med det interne center for overvågning af fordrivelse** for at uddybe kendskabet til de drivkræfter, sårbarheder og risici, der fører til intern fordrivelse, og forbedre de berørte partnerlandes kapacitet til at håndtere disse risici.
- **Miljøkriminalitet:** Miljøkriminalitet er en af de 10 prioriteter inden for den **europæiske tværfaglige platform mod kriminalitetstrusler (EMPACT)**, som gør det muligt for EU at samarbejde om retshåndhævelse med relevante myndigheder fra tredjelande om operationelle foranstaltninger til bekæmpelse af miljøkriminalitet. FSFP-missioner kan også bidrage til at hjælpe de nationale myndigheder med at bekæmpe miljøkriminalitet⁴⁵.
- **Maritim sikkerhed:** Den nyligt ajourførte **EU-strategi for maritim sikkerhed**⁴⁶ fremhæver klimaændringernes og miljøforringelsens betydelige indvirkning på havmiljøet og den maritime sikkerhed, og der foreslås forskellige tiltag. Andre arbejdsområder har til formål at fremme **sameksistensen af vedvarende offshoreenergi med forsvarsaktiviteter og -systemer**⁴⁷.

⁴³ Gennemførelsesbestemmelserne for den europæiske fredsfacilitet omfatter klima- og miljøpræstationer som et kriterium for udbudsprocedurer under dens bistandsforanstaltninger.

⁴⁴ Se også arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene om fordrivelse og migration i forbindelse med katastrofer, klimaændringer og miljøforringelse.

⁴⁵ Jf. Mini-concept on possible civilian CSDP support to fight environmental crime and to reduce the host State's internal security forces' environmental footprint, EEAS(2022) 2086, december 2022.

⁴⁶ Dok. JOIN/2023/8, 10. marts 2023.

⁴⁷ <https://eda.europa.eu/what-we-do/eu-policies/symbiosis>.

- **Rummet:** EU's rumprogram støtter beskyttelsen af miljøet, bidrager til at overvåge og afbøde virkningerne af klimaændringer og sørger for sikkerhed og civil sikkerhed i hele Europa.

Nøgleaktioner på EU-plan:

- De relevante tjenestegrene i Kommissionen og EU-Udenrigstjenesten, herunder EU-delegationerne, vil styrke analysen af sammenhængen mellem klima og miljø, fred og sikkerhed, navnlig i geografiske områder, der er sårbare over for disse virkninger, f.eks. på regionalt plan, Sahel eller Afrikas Horn eller små udviklingsøstater (SIDS).
- EU-Udenrigstjenesten vil i samarbejde med de relevante tjenestegrene i Kommissionen sikre, at EU's fremtidige stabiliseringsvurderinger tager højde for klima- og miljøhensyn med hensyn til lokalbefolkningens eksistensgrundlag, når den undersøger indsatsmuligheder.
- EU-Udenrigstjenesten vil uddanne og udstyre EU's pulje af mæglere og andre EU-mæglingsaktører med henblik på at engagere sig i freds- og sikkerhedsmæssige virkninger af klimaændringer og miljømæssige udfordringer.
- De relevante tjenestegrene i Kommissionen og EU-Udenrigstjenesten, herunder EU's Militærstab, vil fortsat styrke og forbedre den civil-militære koordinering i forbindelse med EU's humanitære bistand og katastrofehjælp på grundlag af tidligere skridt og indhøstede erfaringer.
- Den højtstående repræsentant vil i samarbejde med medlemsstaterne sikre en omfattende gennemførelse af den nye FSFP-klimapakke, herunder hurtig udvikling af klare profiler for miljørådgivere.
- EU-Udenrigstjenesten vil tage hensyn til klimaændringer og miljøforringelse i operationelle scenarier, hvor det er relevant, for at støtte operationaliseringen af kapaciteten til hurtig deployering ved at styrke beredskabet og tilvejebringe realistiske rammer for beskæftigelsen.
- Kommissionens relevante tjenestegrene og EDA vil undersøge udviklingen af samarbejdsprojekter med henblik på miljøvurdering og genopretning efter konflikter inden for rammerne af Incubation Forum for Circular Economy in European Defence.

3. Sikring af bæredygtig og klimarobust europæisk sikkerhed og forsvar

Klimaændringer og miljøforringelse vil ændre den måde, hvorpå aktører, der er involveret i fred, sikkerhed og forsvar, planlægger, investerer og opererer. EU bør optrappe sit engagement for at lette og støtte medlemsstaterne i at tackle de pågældende udfordrings stigende omfang,

kompleksitet og hastende karakter i overensstemmelse med målene i den europæiske grønne pagt og det strategiske kompas.

3.1. Udvikling af klima- og miljøekspertise og forøgelse af bevidstheden

Der er et presserende behov for yderligere at øge bevidstheden og udvikle de nødvendige specialiserede færdigheder til at lette gennemførelsen af klimatilpasnings- og afbødningsforanstaltninger på sikkerheds- og forsvarsområdet. Dette gælder for alle relevante EU-aktører, herunder EU-delegationer og FSFP-missioner/-operationer samt, på nationalt plan, forskellige ministerier i EU's medlemsstater.

For at samle forskellige uddannelsesudbydere og imødekomme behovene hos forskellige målgrupper på en systematisk måde vil der blive oprettet en **EU-uddannelsesplatform for klimasikkerhed og -forsvar** inden for rammerne af Det Europæiske Sikkerheds- og Forsvarsakademi (ESDC). Målet vil være at udvikle den nødvendige ekspertise på EU-plan og nationalt plan, herunder f.eks. eksperter i miljølovgivning og kriminalitet, miljøingeniører og klimarelaterede sikkerhedsrisikoanalytikere. Dette vil også gøre det muligt for EU gradvist at udvikle en pulje af (certificerede) eksperter, som medlemsstaterne kan stille til rådighed for FSFP-missioner/-operationer ud over deres arbejde i de nationale ministerier. Når platformen er oprettet, kan den støtte koordineringen med andre internationale parter.

EU's **krisestyringsøvelser** på flere niveauer giver endnu en mulighed for at øge bevidstheden og afprøve og validere, hvordan EU's krisestyringsmekanismer kan reagere på klimarelaterede sikkerhedsproblemer. EDA og de relevante tjenestegrene i Kommissionen tilrettelægger skrivebordsøvelser for at undersøge afhængigheden af forsvarsrelateret kritisk energiinfrastruktur, når de kompromitteres eller gøres ubrugelige på grund af hybride trusler, som led i deres fælles undersøgelse af disse spørgsmål.

3.2. Militær kapacitet og infrastruktur

Den energiintensive karakter af medlemsstaternes væbnede styrker⁴⁸, som også er den største offentlige ejer af gratis jord og infrastrukturer i EU, giver mulighed for at blive mere effektive og generere klima- og biodiversitetsfordele i stor skala. En **sammenhængende og intelligent tilgang til militærets klimatilpasnings- og afbødningsindsats** skal bevare og, hvor det er muligt, øge den operationelle effektivitet. Forbedret energieffektivitet og bæredygtighed reducerer ikke blot CO₂-fodafttrykket, men mindsker omkostningerne⁴⁹, mindsker den logistiske byrde og fremmer selv bæredygtighed i den operationelle kontekst — hvilket øger de væbnede styrkers sikkerhed og frie bevægelighed. Der skal også tages hensyn til, at de væbnede styrker betjener specialiseret udstyr, der normalt har en meget lang livscyklus, mens udviklingen af næste generations kapacitet kan tage år, hvis ikke årtier.

⁴⁸ <https://eda.europa.eu/docs/default-source/eda-factsheets/2019-06-07-factsheet-energy-defence> (nye data offentliggøres i de kommende dage).

⁴⁹ De kommende EDA-data viser effektivitetsgevinster på ca. 33 % i perioden 2016-2020.

En vurdering af de mange virkninger og risici, som klimaændringerne medfører, skal danne grundlag for kort- og langsigtet forsvarsplanlægning og -investeringer. For eksempel at sikre, at udstyr kan operere under vanskelige klimaforhold, at uddanne og udstyre de væbnede styrker med henblik på hyppigere militær bistand til civile myndigheder som reaktion på naturkatastrofer eller at forbedre modstandsdygtigheden af den infrastruktur, der anvendes af militæret, og sikre, at militære kapaciteter kan deployeres på en pålidelig og bæredygtig måde på tværs af land, luft og hav. Da medlemsstaterne øger deres forsvarsbudgetter⁵⁰, skal sådanne foranstaltninger være en integreret del af udviklingen af klimasikre væbnede styrker. Det er lige så vigtigt at sikre, at andre horisontale politikker, såsom initiativer vedrørende bæredygtig finansiering, fortsat er i overensstemmelse med Den Europæiske Unions bestræbelser på at lette den europæiske forsvarsindustri tilstrækkelige adgang til finansiering og investeringer.

Der arbejdes allerede meget på at tackle disse klima- og energiudfordringer blandt de væbnede styrker, herunder gennem forskellige ekspertformater i EDA, som delvis finansieres af Europa-Kommissionen (se boksen nedenfor). Desuden behandler medlemsstaterne i øjeblikket mange af disse spørgsmål ved at udvikle og gennemføre nationale strategier til forberedelse af de væbnede styrker på klimaændringerne, som det kræves i det strategiske kompas. **EU's klima- og forsvarsnetværk** af eksperter fra medlemsstaternes forsvarsministerier, der blev oprettet som opfølgning på det strategiske kompas på EU-Udenrigstjenestens og EDA's initiativ, har vist sig at være et nyttigt format til at fremme samarbejde, koordinering og udveksling af bedste praksis i denne henseende⁵¹.

Med det momentum, der skabes gennem disse nationale strategier, bliver det afgørende at styrke samarbejdet mellem medlemsstaterne betydeligt inden for EU-rammen. Dette vil mindske risikoen for fragmentering og sikre interoperabilitet mellem EU's væbnede styrker, samtidig med at der skabes stordriftsfordele. Disse mål kan kun nås gennem en veltilpasset tilgang på tværs af ministerier og myndigheder på nationalt plan og EU-plan. F.eks. vil udviklingen af standarder for bæredygtige brændstoffer sikre, at sådanne brændstoffer kan ombyttes mellem medlemsstaternes væbnede styrker.

På denne baggrund vil Kommissionen og den højtstående repræsentant undersøge mulighederne for at støtte medlemsstaterne, både individuelt og gennem fremskyndet civil-militært samarbejde, i overensstemmelse med målene i det strategiske kompas og den europæiske grønne pagt. Med henblik herpå vil der blive oprettet en ny **klima- og forsvarsstøttemekanisme mellem de relevante tjenestegrene i Kommissionen, EU-Udenrigstjenesten og EDA** med henblik på at samarbejde med medlemsstaterne om at identificere mangler og samarbejds muligheder på områder som udvikling af færdigheder, deling eller gennemførelse af forskning og undersøgelser, udvikling af grønne standarder, dataindsamling, udvikling af metoder eller tekniske koncepter, styrkelse af incitament og

⁵⁰ Se også den fælles meddelelse om en analyse af investeringsunderskud på forsvarsområdet og vejen frem (JOIN(2022) 24 final af 18.5.2022).

⁵¹ Netværket, som ledes i fællesskab af EU-Udenrigstjenesten og EDA, har udviklet og vedtaget en vejledende model, som medlemsstaterne skal anvende til deres udvikling af nationale strategier til forberedelse af de væbnede styrker på klimaændringer.

fremme af samarbejdsprojekter. I denne forbindelse vil Kommissionen og den højtstående repræsentant som led i en faseinddelt tilgang i tæt samråd med EDA overveje at oprette et særligt EU-ledet kompetencecenter for klimaændringer, sikkerhed og forsvar for at styrke indsatsen for tilpasning til og modvirkning af klimaændringer blandt medlemsstaternes væbnede styrker, herunder, hvor det er relevant, gennem Den Europæiske Investeringsbank.

Relevante EU-instrumenter, -politikker og -værktøjer, der udgør et solidt grundlag for det videre arbejde:

- Der blev iværksat tre projekter i 2021 under **Den Europæiske Forsvarsfond (EUF)** vedrørende forsvarsorienterede løsninger, der har til formål at støtte forskning i og udvikling af forsvarsteknologier og -produkter inden for klima, energiforvaltning og -effektivitet med et budget på 84 mio. EUR.
- **Handlingsplanen for militær mobilitet 2.0**⁵² integrerede bæredygtighed og energieffektivitet som centrale mål for udviklingen af fremtidige transportinfrastrukturer og -kapaciteter med dobbelt anvendelse, herunder brændstofforsyningskæden til storstilet bevægelse af militære styrker og deres udstyr⁵³.
- Medlemsstaterne beskæftiger sig med energieffektivitet, cirkularitet og energimodstandsdygtighed i forsvarssektoren gennem aktiviteter, der finansieres af Kommissionen inden for rammerne af Det Europæiske Forsvarsagentur, herunder **konsultationsforummet for bæredygtig energi i forsvars- og sikkerhedssektoren (CF SEDSS)**⁵⁴, **inkubationsforummet om den cirkulære økonomi i det europæiske forsvar (IF CEED)**⁵⁵ samt **symbioseinitiativet** (vedvarende offshoreenergi til forsvar)⁵⁶. Desuden identificerer **EDA's energi- og miljøkapacitetsgruppe (ENE CapTech)** teknologiske mangler og foreslår samarbejdsprojekter⁵⁷.
- Samarbejdsprojekter inden for rammerne af det **permanente strukturerede samarbejde (PESCO)** omhandler udfordringer i forbindelse med klima- og miljøforringelse, navnlig projektet vedrørende den operationelle energifunktion⁵⁸ og Helicopter Hot and High Training.

⁵² Dok. JOIN(2022) 48 final, 10. november 2022.

⁵³ Dette er i overensstemmelse med TEN-T-politikken, som har til formål at reducere transportsektorens CO₂-fodaftryk og virkningerne af klimaændringer, mens den nye forordning om etablering af infrastruktur for alternative brændstoffer fastsætter obligatoriske mål for etablering af infrastruktur til elektrisk opladning og brintpåfyldning.

⁵⁴ Tavares da Costa, R., Krausmann, E., Hadjisavvas, C., Impacts of climate change on defence-related critical energy infrastructure, 2023, doi:10.2760/03454.

⁵⁵ Initiativ, der finansieres af Kommissionen og gennemføres af EDA, og som forfølger projektidéer baseret på cirkularitetsprincipper inden for kritiske råstoffer, additiv fremstilling, materialer til tekstiler, miljøvenligt design, grønne indkøb, SCIP-database i henhold til affaldsrammedirektivet, data, EMAS-anvendelse i militære intervaller og forvaltning af reservedele. En særlig projektkreds omhandler relevante råstoffer af kritisk betydning for EU's forsvar, såsom titan, wolfram og antimon, herunder for at fremme deres cirkularitet i forskellige dele af forsyningskæden.

⁵⁶ <https://eda.europa.eu/what-we-do/eu-policies/symbiosis>.

⁵⁷ Dette omfatter et nyt E+ZERO-projekt, der har til formål at foreslå og demonstrere en hurtigt deployerbar modulær lejr med en positiv energibalance, avancerede vandforvaltnings- og rensningsteknologier og uden drivhusgasemissioner.

⁵⁸ <https://www.pesco.europa.eu/project/energy-operational-function/>.

- JRC har iværksat et projekt for at konstatere, vurdere og tackle klimarisici for EU's forsvar med det formål at yde videnskabelig og teknisk støtte til medlemsstaterne med henblik på at gøre forsvaret mere klimarobust.

Nøgleaktioner på EU-plan:

- ESDC vil oprette en EU-uddannelsesplatform for klima, sikkerhed og forsvar med støtte fra EU-Udenrigstjenesten, relevante tjenestegrene i Kommissionen, EDA og Satcen for at sikre, at EU har den nødvendige ekspertise, herunder ved at støtte vores partnere.
- De relevante tjenestegrene i Kommissionen, EU-Udenrigstjenesten og EDA vil oprette en klima- og forsvarsstøttemekanisme, der skal samarbejde med medlemsstaterne om at afdække mangler og samarbejdsmuligheder med henblik på at fremme konkrete klimatilpasnings- og modvirkningstiltag blandt de væbnede styrker. En første rapport om resultaterne vil blive forelagt medlemsstaterne i andet halvår af 2024.
- Som led i en trinvis tilgang vil Kommissionen og den højtstående repræsentant i samråd med EDA overveje at oprette et særligt EU-ledet kompetencecenter for klimaændringer, sikkerhed og forsvar til støtte for medlemsstaterne.
- De relevante tjenestegrene i Kommissionen, EU-Udenrigstjenesten og EDA vil fortsat undersøge udfordringerne og de potentielle muligheder for grønne offentlige indkøb til forsvarsbehov.
- EU-Udenrigstjenesten vil indarbejde klimaændringsrelaterede aspekter i EU's integrerede resolutionsøvelse fra 2024.
- De relevante tjenestegrene i Kommissionen og EDA vil gennemføre yderligere undersøgelser for at bidrage til en systematisk og omfattende håndtering af klima- og miljørisici i EU's militære anlæg og minimere skader, tab og forstyrrelser som følge af klima- og vejrforhold.
- De relevante tjenestegrene i Kommissionen, EU-Udenrigstjenesten og EDA vil fortsat arbejde sammen med medlemsstaterne om energiomstillingen af transportinfrastruktur og -kapaciteter med dobbelt anvendelse, herunder brændstofforsyningskæder, som opfølgning på handlingsplanen for militær mobilitet 2.0.
- De relevante tjenestegrene i Kommissionen og EDA vil fortsat analysere virkningen af reviderede energirelaterede direktiver og en revideret politisk ramme for militær infrastruktur og også undersøge de projektidéer og -undersøgelser, der er udviklet i

forbindelse med det strategiske samarbejdsforum SEDSS, f.eks. om forbedring af energieffektiviteten og bygningers ydeevne på forsvarsområdet.

- EU-Udenrigstjenesten og EDA vil rådføre sig med medlemsstaterne om den permanente oprettelse af klima- og forsvarsnetværket for at overvåge og støtte gennemførelsen af nationale strategier og udforske samarbejdsmuligheder.
- De relevante tjenestegrene i Kommissionen, EU-Udenrigstjenesten og EDA vil sammen med medlemsstaterne fortsat fremme konsekvente tilgange i de forskellige igangværende samarbejdsprojekter på klima- og forsvarsområdet i PESCO og Den Europæiske Forsvarsfond og gøre bedst mulig brug af den samordnede årlige gennemgang vedrørende forsvarsrammen for at udpege nye mulige projekter.

4. Internationalt samarbejde

Klimaændringer og miljøforringelse er globale udfordringer, der kræver en aktiv konsolideret multilateral dagsorden. EU vil yderligere øge sit engagement med internationale og regionale organisationer og tredjelande på både politisk og operationelt plan.

4.1. Fastlæggelse af en ambitiøs global dagsorden

EU vil fortsat fastsætte en ambitiøs global dagsorden med hensyn til sammenhængen mellem klima og sikkerhed. Mange **initiativer, der ledes eller støttes af EU, navnlig vedrørende vand, hav, fødevarer, energi og råstoffer**, har en stærk partnerskabskomponent såsom EU's energiplatform⁵⁹, som er yderst relevant for sammenhængen mellem klima og sikkerhed. Desuden vil EU tilskynde til internationale initiativer med en grænseoverskridende dimension for at tackle sammenhængen mellem klima og sikkerhed og styrke den globale indsats inden for energieffektivitet og vedvarende energi på en konfliktløs måde⁶⁰.

Eksempler på EU-ledede eller -støttede initiativer:

- **Vandsikkerhed og tørke:** Sammen med partnerne vil EU føre an i den globale gennemførelse af integreret forvaltning af vandressourcer, øget fokus på sammenhængen mellem vand og energi og fødevarerøkosystemer og en stærkere vandforvaltning på alle niveauer⁶¹. EU fremmer også proaktiv tørkeforvaltning i relevante internationale fora

⁵⁹ EU åbnede EU's energiplatform for de nabolande, der er hårdest ramt af Ruslands angrebskrig mod Ukraine, for i fællesskab at løse deres energisikkerhedsproblemer.

⁶⁰ EU's eksterne engagement på energiområdet i en verden i forandring (JOIN(2022) 23), som blev offentliggjort sammen med REPowerEU-planen den 18. maj 2022, har til formål at reducere verdens samlede energiforbrug, fremme den internationale udvikling af vedvarende energi og sikre fair konkurrence om ressourcer mere globalt.

⁶¹ Jf. Det Europæiske Råd konklusioner af 23. marts 2023: "*Det Europæiske Råd hilser FN's vandkonference 2023 og dens vandhandlingsdagsorden velkommen. Det anerkender behovet for en større indsats*

såsom FN's konvention om bekæmpelse af ørkendannelse og den internationale alliance for modstandsdygtighed over for tørke.

- **Havforvaltning:** EU og dets medlemsstater vil kæmpe for universel ratifikation, ikrafttræden og effektiv gennemførelse af FN-traktaten om det åbne hav for at sikre en bedre beskyttelse af havet.
- **Energiomstilling:** EU og dets medlemsstater vil også sammen med G7-partnerne fortsætte med at indgå i en ny model for langsigtede partnerskaber, kaldet **partnerskaber om retfærdig energiomstilling**, med hurtigt voksende udviklingslande og yde finansiel støtte for at muliggøre et skift til rene energikilder og et ambitiøst nationalt bestemt bidrag med central vægt på en socialt retfærdig omstilling.
- **Råvarer af kritisk betydning:** Som en del af den eksterne dimension af EU's pakke om råstoffer af kritisk betydning vil EU styrke sit globale engagement i at udvikle og diversificere investeringer, produktion og handel med pålidelige partnere og vil iværksætte nye diplomatiske initiativer såsom sammenslutningen vedrørende kritiske råstoffer, Critical Raw Materials Club, der samler forbrugende og ressourcerige lande for at fremme en sikker og bæredygtig forsyning af råstoffer af kritisk betydning. Disse partnerskaber vil støtte vækst- og udviklingslande i at udvikle bæredygtige råstofværdikæder, tilføre lokal værdi og diversificere deres økonomier, samtidig med at de overholder miljømæssige og sociale standarder.

EU og dets medlemsstater vil som bestyrelsesmedlemmer i **multilaterale udviklingsbanker og internationale finansielle institutioner** fortsat kæmpe for og støtte ambitiøse og innovative forslag om yderligere at tilpasse MB- og IFI-strategier og finansielle strømme til Parisaftalens mål og styrke deres kapacitet til at håndtere klimaændringer, tab af biodiversitet, forurening og skrøbelighed, samtidig med at de bevarer et stærkt fokus på nedbringelse af fattigdom. En sådan støtte fra multilaterale udviklingsbanker og internationale finansieringsinstitutioner bidrager også til stabilitet, fred og sikkerhed.

I forbindelse med den fremskyndede globale opvarmning tiltrækker **bevidst omfattende indgreb i Jordens naturlige systemer** (kaldet "geoengineering"), såsom ændring af solstråling, større opmærksomhed. De risici, virkninger og utilsigtede konsekvenser, som disse teknologier indebærer, er imidlertid dårligt forstået, og de nødvendige regler, procedurer og institutioner er ikke blevet udviklet⁶². Disse teknologier medfører nye risici for mennesker og økosystemer, samtidig med at de også kan øge magtskævhederne mellem nationerne, udløse konflikter og rejse et utal af etiske, juridiske, forvaltningsmæssige og politiske spørgsmål. Med udgangspunkt i forsigtighedsprincippet vil EU støtte internationale bestræbelser på at foretage en omfattende vurdering af risici og usikkerheder ved klimainterventioner, herunder ændring af solstråling, og fremme drøftelser om en potentiel international ramme for forvaltningen heraf, herunder forskningsrelaterede aspekter.

på EU-plan og globalt plan på vandområdet og understreger betydningen af en strategisk EU-tilgang til vandsikkerhed."

⁶² EU er fortsat engageret i den tidligere vedtagne internationale holdning i henhold til afgørelse X/30 om konventionen om den biologiske mangfoldighed.

4.2. Håndtering af sammenhængen mellem klima og sikkerhed sammen med partnere

EU vil fortsætte sine bestræbelser i alle relevante **FN-fora**, herunder FN's Sikkerhedsråd og Fredsopbygningskommissionen, og sit samarbejde med forskellige **FN-agenturer** om klima- og miljørisici for fred og sikkerhed gennem etablerede dialoger og partnerskaber. Gennemførelsen af målene for bæredygtig udvikling er også vigtig i denne forbindelse.

Prioriteterne for det strategiske partnerskab mellem **EU og FN** om fredsoperationer og krisestyring for 2022-2024 afspejler og integrerer allerede sammenhængen mellem klima og sikkerhed. EU vil støtte FN's indsats under den "nye dagsorden for fred" og fortsætte med at styrke et effektivt operationelt samarbejde på stedet, herunder gennem EU-delegationer og mellem FN's fredsoperationer og EU's FSFP-missioner og -operationer. EU's og FN's engagement i Somalia⁶³ tjener som et godt udgangspunkt for et tættere engagement, f.eks. inden for fælles uddannelse af lokale kystvagter. EU's gradvise udsendelse af miljørådgivere til alle FSFP-missioner og -operationer vil gøre det muligt at udvikle synergier såsom fælles lokal kapacitetsopbygningsindsats, datadeling og forvaltning af miljøaftrykket. EU vil også uddybe sin udveksling med FN's klimasikkerhedsmekanisme for at forbedre udvekslingen af erfaringer, koordinering og samarbejde om politik- og programmeringstilgange samt uddannelse.

Eksempel på partnerskab mellem EU og UNEP om klimaændringer og sikkerhed

I den første fase af partnerskabet mellem EU og UNEP om klimaændringer og sikkerhed blev der udviklet værktøjer og kapaciteter til at forbedre miljø- og klimasikkerhedsanalyser og forebyggende foranstaltninger til håndtering af konflikt- og sårbarhedsrisici i to pilotlande, Nepal og Sudan. Ved at gå fra pilotfasen til opskalering på regionalt plan vil partnerskabet sigte mod at imødegå nye klima- og miljørelaterede risici i tre prioriterede regioner: Afrikas Horn, Mellemøsten og Nordafrika (MENA) samt Vestafrika og Sahel.

EU vil anvende alle kanaler og eksisterende dialoger på **bilateralt plan**⁶⁴ og med **internationale organisationer** såsom NATO, Den Afrikanske Union, Sammenslutningen af Sydøstasiatiske Nationer, Arktisk Råd, Sammenslutningen af Latinamerikanske og Caribiske Stater, Den Arabiske Liga, OSCE samt med G7 og G20 til at tackle klimaændringer, miljøforringelse og sikkerhed.

Eksempel på partnerskab mellem Den Afrikanske Union og EU: innovationsdagsordenen

⁶³ EU gennemfører en militær uddannelsesmission (EUTM Somalia) og en civil maritim kapacitetsopbygningsmission (EUCAP Somalia), og FN gennemfører en hjælpemission (UNSOM).

⁶⁴ EU tilrettelægger klima- og miljødialoger og regionale og bilaterale samarbejdsaktiviteter, herunder dialoger på højt plan om klimaændringer og miljø med Canada, Indien, Japan, Sydkorea, USA og andre, og søger grønne alliancer med partnere, der har vist engagement i det højeste ambitionsniveau. EU tilrettelægger også politiske og sikkerhedsmæssige dialoger med bilaterale partnere og vil fortsat integrere klimaændrings- og miljøhensyn i disse drøftelser på grundlag af gode erfaringer fra sådanne dialoger med USA, Canada, Det Forenede Kongerige og Rwanda.

Den Afrikanske Union og EU er blevet enige om at udvikle en ambitiøs dagsorden for at fremme videnskabeligt samarbejde mellem forskere for at udvikle viden i fællesskab og dele teknologi og ekspertise⁶⁵. Dette omfatter navnlig en fælles indsats for at fremme modstandsdygtighed over for, modvirkning af og tilpasning til klimaændringer under hensyntagen til klimaændringernes sikkerhedsrelaterede virkninger.

Den fælles erklæring om **samarbejdet mellem EU og NATO**⁶⁶ fra januar 2023 understregede behovet for i fællesskab at tage fat på klimaændringernes sikkerhedsmæssige konsekvenser. Begge organisationer har gjort betydelige fremskridt med hensyn til at støtte tilpasningen af deres medlemmers væbnede styrker til de negative virkninger af klimaændringer og miljøforringelse og med hensyn til at reducere de negative virkninger gennem afbødende foranstaltninger. Der er derfor behov for tættere koordinering og en mulighed for konkret samarbejde om udvalgte arbejdsområder såsom dataanalyse og tidlig varsling, uddannelse og bevidstgørelse, opbygning af modstandsdygtighed og kapacitetsudvikling (herunder med hensyn til energieffektivitet og energiomstilling), der giver konkrete muligheder for samarbejde. Den højtstående repræsentant og Kommissionen vil rådføre sig med NATO om muligheden for at etablere en struktureret dialog mellem EU og NATO om disse spørgsmål. Synergier med andre dialoger mellem EU og NATO om relaterede områder vil blive undersøgt, hvor det er relevant, f.eks. den strukturerede dialog mellem EU og NATO om modstandsdygtighed og EU-NATO-taskforcen om kritisk infrastrukturens modstandsdygtighed.

EU vil også indkalde til regionale klima-, miljø- og sikkerhedsdialoger, der giver mulighed for et **bredere engagement med partnere**, både i regioner, der er akut sårbare over for klimaændringer, og dem, der i øjeblikket kan få mindre opmærksomhed på klima- og sikkerhedsområdet. Disse dialoger vil også støtte koordineringen mellem forskellige parter både inden for og mellem regionerne.

Ud over EU's indsats for at tackle sammenhængen mellem klima og sikkerhed gennem tætte partnerskaber på multilateralt, regionalt og bilateralt plan vil samarbejdet med civilsamfundet som helhed, herunder lokale aktører, forskningsorganer og tænketanke, også blive styrket.

Nøgleaktioner på EU-plan:

- Den højtstående repræsentant og Kommissionen vil sammen med EU's medlemsstater og internationale partnere kæmpe for og støtte ambitiøse og innovative forslag med henblik på yderligere at tilpasse MB- og IFI-strategier og finansielle strømme til Parisaftalens mål.
- Med udgangspunkt i forsigtighedsprincippet vil Kommissionen og den højtstående repræsentant støtte internationale bestræbelser på at foretage en omfattende vurdering af risici og usikkerheder ved klimainterventioner, herunder ændring af

⁶⁵ https://www.consilium.europa.eu/media/54412/final_declaration-en.pdf.

⁶⁶ <https://www.consilium.europa.eu/da/press/press-releases/2023/01/10/eu-nato-joint-declaration-10-january-2023/>.

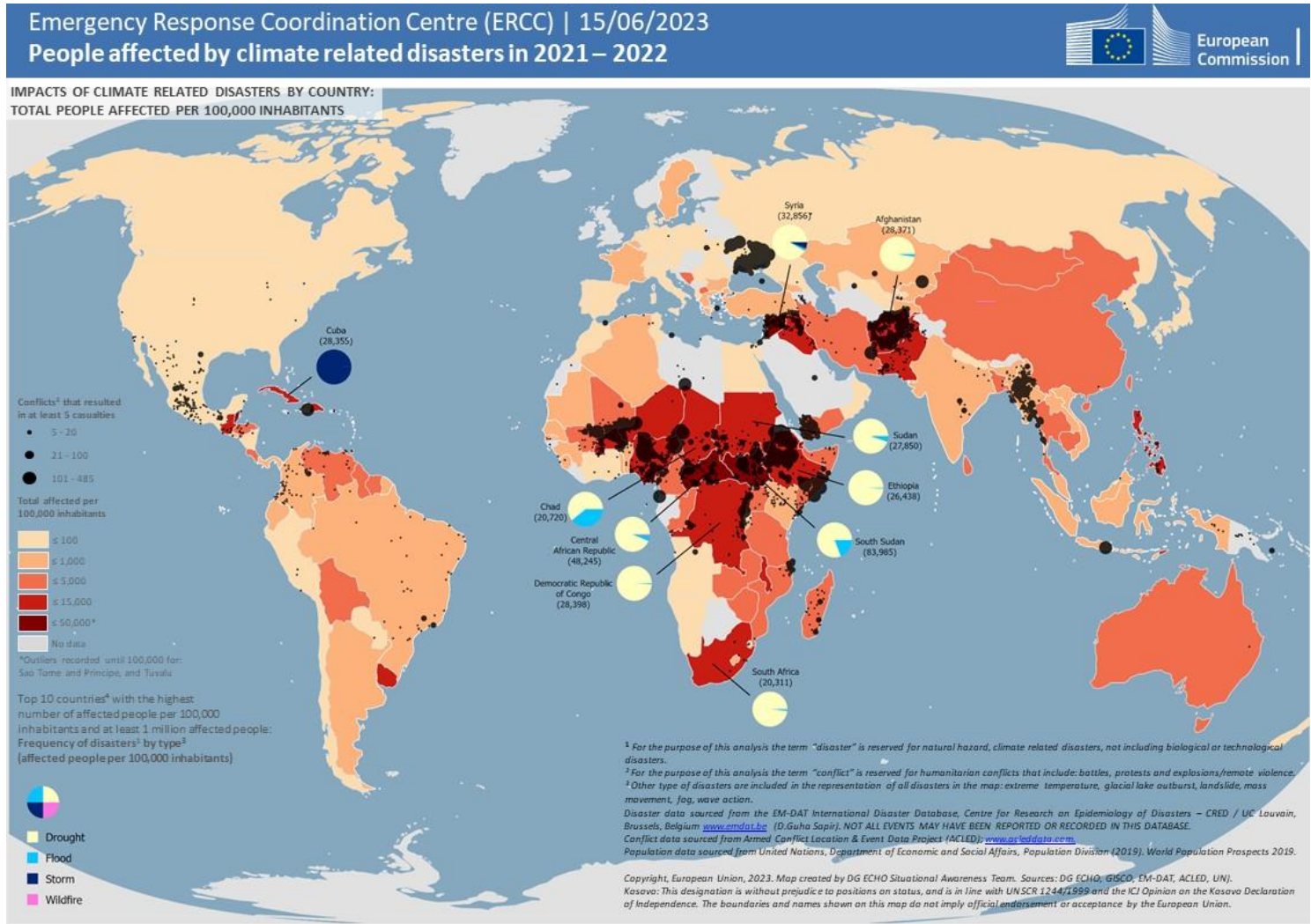
solstråling, og fremme drøftelser om en potentiel international ramme for forvaltningen heraf, herunder forskningsrelaterede aspekter.

- EU-Udenrigstjenesten vil søge et tættere samarbejde mellem EU- og FN-eksperter på stedet med henblik på at skabe større synergi mellem deres respektive aktiviteter og yderligere udforske fælles initiativer, f.eks. inden for uddannelse og kapacitetsudvikling.
- EU-Udenrigstjenesten og Kommissionens relevante tjenestegrene vil yderligere integrere klima- og miljøhensyn i dialoger med bilaterale partnere og regionale organisationer og forskellige civilsamfundsorganisationer, hvor det er relevant.
- Den højtstående repræsentant og Kommissionen vil rådføre sig med NATO om etableringen af en struktureret dialog for at drøfte de mange forbindelser vedrørende klimaændringer, miljøforringelse, sikkerhed og forsvar med henblik på at udforske synergier mellem begge organisationer og identificere muligt samarbejde på områder af fælles interesse. Dette bør ske inden for rammerne af et planlagt omfattende gennemførelsesdokument om samarbejdet mellem EU og NATO.
- EU-Udenrigstjenesten og de relevante tjenestegrene i Kommissionen vil undersøge muligheden for udveksling med NATO's ekspertisecenter for klimaændringer og sikkerhed om indhøstede erfaringer og bedste praksis.
- De relevante tjenestegrene i Kommissionen og EU-Udenrigstjenesten vil indkalde til klima-, miljø- og sikkerhedsdialoger i prioriterede regioner af interesse for at støtte rum til drøftelse af specifikke udfordringer og fremme samarbejde.

5. Det videre forløb

Kommissionen og den højtstående repræsentant opfordrer Europa-Parlamentet og Rådet til at hilse den fælles meddelelse velkommen og støtte de nye perspektiver på sammenhængen mellem klima og sikkerhed. Kommissionen og den højtstående repræsentant vil aflægge rapport om de fremskridt, der er gjort med gennemførelsen af den fælles meddelelse til medlemsstaterne.

Bilag 1

Kilde: <https://erccportal.jrc.ec.europa.eu/ECHO-Products/Maps#/maps/4526>